FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT MARCO DARMON

fremsat den 27. oktober 1992 *

Hr. præsident,
De herrer dommere,

1. I denne sag — hvis nærmere omstændigheder jeg skal redegøre for i det følgende — har Bundesgerichtshof forelagt Domstolen fire præjudicielle spørgsmål, som alle angår fortolkningen af artikel 13 i Bruxelleskonventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (herefter benævnt »konventionen«), som ændret ved konventionen af 9. oktober 1978 om Danmark, Irlands og Det Forenede Kongeriges tiltrædelse [1].

2. På grundlag af en annonce i den tyske presse overlod en privatperson, som af erhverv er dommer, det til det amerikanske børsmæglerselskab Hutton Inc. at udføre valuta-, værdipapir- og vareterminsforretninger på kommissionsbasis. Forhandlingerne herom førte dommeren med det amerikanske selskabs tyske datterselskab, Hutton GmbH.

3. Efter at dommeren i 1986 og 1987 havde indbetalt betydelige beløb i indskud, som næsten fuldt ud gik tabt som følge af tab på forretningerne, overdrog han sine krav til et forvaltningsselskab, Treuhandgesellschaft für Vermögensverwaltung und Beteiligungen mbH (herefter benævnt »TVB«).

4. TVB anlagde derefter sag ved de tyske domstole mod det amerikanske børsmæglerselskab Hutton, som i mellemtiden var blevet overtaget af det ligeledes amerikanske selskab Shearson Lehman Hutton Inc. (herefter benævnt »Shearson Lehman«). Under sagen stillede TVB krav om tilbagebetaling af beløbene.

5. Kravet støttedes på ugrundet berigelse. Det støttedes tillige på en ret til erstatning som følge af tilsidesættelse af kontraktlige forpligtelser og forpligtelser i forbindelse med kontraktens indgåelse samt på en ret til erstatning uden for kontrakt som følge af, at Shearson Lehman efter TVB's opfattelse ikke havde givet sin medkontrahent oplysning om risikoen ved forretningerne.

6. Landgericht afviste sagen, mens appelinstansen fandt, at der bestod den fornødne kompetence til at pådømme den. Shearson Lehman indbragte appelinstansens afgørelse for Bundesgerichtshof ved revisionsanke.

7. Bundesgerichtshof fandt, at de tyske domstole kun kunne have den internationale kompetence til at pådømme sagen, hvis Bruxelles-konventionens artikel 13 fandt anvendelse [2], og Bundesgerichtshof forelagde derefter Domstolen fire præjudicielle spørgsmål, som er gengivet i den foreløbige rapport [3].

* Originalsprog: fransk.
1 — EFT L 304, s. 1.
2 — Jf. punkt III i forelæggelseskendelsens præmisser.
3 — I, punkt 11.

8. Spørgsmålene angår i det væsentlige fortolkningen af følgende udtryk:

— »andre kontrakter, hvis formål er levering af tjenesteydelser« i artikel 13, stk. 1, nr. 3, med henblik på at få afgjort, om det også omfatter kontrakter som dem, hovedsagen drejer sig om

— forudgående »reklamering« i artikel 13, stk. 1, nr. 3, litra a), med henblik på at få afgjort, om udtrykket skal forstås således, at der kræves en sammenhæng med kontraktens indgåelse

— »en filial, et agentur eller en lignende virksomhed« i artikel 13, stk. 2's forstand med henblik på at få afklaret, om det kan omfatte et selskab med hjemsted i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, når selskabet ejes af forbrugerens medkontrahent, men det kun optræder som bud og ikke har fuldmagt til at indgå aftaler

— »driften« af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i samme bestemmelses forstand med henblik på at få oplyst, om tvister, som opstår i sammenhæng med et kontraktforhold, der er kommet i stand på denne måde, vedrører »driften«

— »sager om kontrakter« i artikel 13, stk. 1, med henblik på at få oplyst, om det, ud over erstatningskrav som følge af tilsidesættelse af kontraktlige forpligtelser, også omfatter krav, der støttes på tilsidesættelse af forpligtelser i forbindelse med kontraktens indgåelse og på ugrundet berigelse, og at få oplyst, om det kan give hjemmel for et accessorisk værneting for krav uden for kontraktforhold på grund af kravenes indbyrdes sammenhæng.

9. Med henblik på besvarelsen af disse spørgsmål — eller rettere for at få afklaret, om det er nødvendigt at besvare dem — har Domstolen fundet det nødvendigt at tage stilling til, dels om TVB, som den part, kravet er overdraget til, også kan gøre gældende at være forbruger i lighed med overdrageren, dels om konventionens artikel 13, stk. 2, finder anvendelse, når forbrugeren og filialen eller agenturet mv. har bopæl eller er etableret i samme kontraherende stat, mens moderselskabet er hjemmehørende i en tredjestat. I overensstemmelse hermed har Domstolen stillet spørgsmål om disse to forhold.

10. Konventionens kompetenceregler findes i afsnit II (artikel 2-24), som er inddelt i ni afdelinger. Afdeling 1 (artikel 2, 3 og 4) indeholder almindelige bestemmelser, og afdeling 4 (artikel 13, 14 og 15) indeholder bestemmelser om kompetencen i sager om forbrugerkontrakter.

11. Besvarelsen af såvel den forelæggende rets som Domstolens spørgsmål kan kun findes ved at sammenholde bestemmelserne i afdeling 1 og 4 og ved at stille dem over for hinanden.

12. Det skal således efterprøves, om et sagsforhold som det foreliggende falder ind under konventionens anvendelsesområde og, i bekræftende fald, hvilke konsekvenser dette må antages at have med hensyn til bestemmelsen af, hvad der er rette værneting.

13. Det formueretlige krav, der er tale om, er fremsat af et selskab, som har hjemsted i en kontraherende stat, over for et andet selskab, der er hjemmehørende i en tredjestat.

14. Som bekendt har Bruxelles-konventionen — som er indgået til gennemførelse af det mandat, Det Europæiske Økonomiske Fællesskabs medlemsstater fik pålagt ved Rom-traktatens artikel 220, fjerde led — bl.a. til formål at fastlægge ensartede regler for den internationale kompetence, der tillægges medlemsstaternes retsinstanser, med henblik på *inden for Fællesskabet* at sikre »fri bevægelighed for domme« i borgerlige sager, herunder handelssager. Konventionen skal derimod ikke regulere kompetencekonflikter mellem signatarstaterne og tredjestater [4]. Dens anvendelsesområde er kun de kontraherende stater.

15. Dette princip fremgår udtrykkeligt af konventionens artikel 4, stk. 1: »Såfremt sagsøgte ikke har bopæl på en kontraherende stats område, afgøres retternes kompetence i hver enkelt kontraherende stat efter statens egen lovgivning, dog med forbehold af bestemmelserne i artikel 16.«

16. Da konventionens artikel 16 ikke er relevant i den foreliggende sag, og da sagsøgte ikke har bopæl på en kontraherende stats område, må det altså for en umiddelbar betragtning være lex fori i den stat, hvor sagsøgeren har bopæl, der finder anvendelse. Konventionen synes herefter ikke at være anvendelig. »Hvis sagsøgte ... ikke har bopæl på en kontraherende stats område, indeholder konventionen ingen selvstændige bestemmelser, men henviser til den interne ret i den stat, ved hvis domstole sagen verserer (artikel 4, stk. 1). Over for en sagsøgt, der ikke har bopæl på en kontraherende stats område, kan ifølge konventionen enhver person, der har bopæl på en kontraherende stats område, uanset nationalitet, påberåbe denne stats lovgivning ...« [5].

17. Baggrunden for Bundesgerichtshof's spørgsmål er imidlertid de særlige bestemmelser i konventionens artikel 13.

18. I artikel 13, stk. 1, henvises der til artikel 4, og denne henvisning skal henlede opmærksomheden på, at der gælder den begrænsning af anvendelsesområdet for artikel 13, 14 og 15, at sagsøgte skal have bopæl på en kontraherende stats område, og at den ret, sagen er indbragt for, skal anvende sine egne kompetenceregler, hvis denne betingelse ikke er opfyldt.

19. Det er dog klart, at artikel 13, stk. 2, indeholder en stiltiende undtagelse fra artikel 4 og skal kunne bringes i anvendelse, når forbrugerens medkontrahent — som den sagsøgte part i sagen — er hjemmehørende i en tredjestat, men har en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i en kontraherende stat [6].

20. Det forelagte sagsforhold falder således kun ind under Bruxelles-konventionens anvendelsesområde, hvis konventionens artikel 13, stk. 2, kan finde anvendelse på det [7]. Dette er imidlertid — som jeg straks vil nævne — ikke tilfældet af følgende tre grunde. For det første er en sagsøger, som ikke selv er part i en af de i artikel 13, stk. 1, nævnte kontrakter, ikke en forbruger i artikel 13 og 14's forstand. For det andet er et

4 — Sådanne konflikter skal udelukkende løses efter bestemmelserne i bilaterale overenskomster, og dette gælder også efter vedtagelsen af Bruxelles-konventionen (jf. konventionens artikel 57, 58 og 59).

5 — Punkt 44 i professor Evrigenis' og professor Kerameus' rapport om Den Hellenske Republiks tiltrædelse af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1986 C 298, s. 1).

6 — Jf. O'Malley og Layton, *European Civil Practice*, nr. 19.05, og Gothot og Holleaux, *»La Convention de Bruxelles du 27 septembre 1968«*, éd. Jupiter, 1985, nr. 122.

7 — Jf. forelæggelseskendelsen, s. 7.

forretningssted, som ikke har fuldmagt til at indgå aftaler, ikke en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i artikel 13, stk. 2's forstand, og for det tredje finder artikel 13, stk. 2 — selv hvis dette var tilfældet — ikke anvendelse, på grund af den manglende internationale tilknytning, når filialen mv. er beliggende i den stat, hvor forbrugeren har bopæl. Jeg skal i det følgende gennemgå disse tre punkter i den angivne rækkefølge.

21. De alternative værneting, forbrugeren kan benytte, og det værnetingsprivilegium, forbrugeren har i henhold til konventionens artikel 14, stk. 1, gælder kun for »sager, som en forbruger agter at rejse mod den anden part i kontrakten«.

22. I sagen for den nationale ret er tilbagesøgningskravet imidlertid netop ikke blevet fremsat af Shearson Lehman's oprindelige medkontrahent, men af et erhvervsdrivende selskab, som har fået overdraget denne medkontrahents rettigheder, og som handler inden for rammerne af sit selskabsformål. Spørgsmålet er derfor, om et sådant selskab i forbindelse med et tilbagesøgningskrav kan påberåbe sig at være »forbruger« i artikel 13 og 14's forstand.

23. Dette er efter min opfattelse det centrale spørgsmål i sagen, og det må være klart, at hvis TVB ikke med rette kan påberåbe sig at være forbruger, falder den sag, selskabet har anlagt mod Shearson Lehman, uden for konventionens anvendelsesområde.

24. Der kan ikke være tvivl om, at forbrugerbegrebet af hensyn til sammenhængen mellem bestemmelserne i konventionens afdeling 4 skal fortolkes selvstændigt, således at det tillægges et ensartet materielt indhold i tilknytning til Fællesskabets retsorden og uden henvisning til de kontraherende staters retsordener. Det er også dette resultat, Domstolen allerede er nået frem til med hensyn til udtrykket »køb af løsøregenstande, hvor købesummen skal betales i rater«, som nu er blevet erstattet af »sager om forbrugerkontrakter« i konventionens afdeling 4 [8].

25. Spørgsmålet om, hvorvidt det selskab, rettighederne er blevet overdraget til, kan betragtes som »forbruger«, kan efter min opfattelse ikke afhænge af, hvilken form for overdragelse af rettigheder, der er sket til selskabet (dvs. om der kun er sket en overdragelse af en fordring, eller om rettigheder, som er knyttet til fordringshaverens person, er medoverdraget?). En efterprøvelse af overdragelsens omfang — som forudsætter en fortolkning af intern ret — vil i øvrigt udelukkende falde ind under den nationale rets kompetence.

26. Hvis man lader det selskab, rettighederne er overdraget til, være omfattet af værnetingsprivilegiet i henhold til artikel 14, vil man ganske vist indirekte tilgodese forbrugeren selv (idet man bl.a. gør det lettere at tilbagesøge beløb og dermed at overdrage fordringen); men efter sin ordlyd beskytter Bruxelles-konventionen kun forbrugeren, for så vidt som denne *personligt er sagsøger eller sagsøgt* i en retssag [9]. Beskyttelsen omfatter ikke en sag, hvori forbrugeren ikke er part.

27. Hertil kommer, at begrebet »forbruger« i artikel 14 nødvendigvis må henvise til forbrugerbegrebet i artikel 13. Medmindre andet måtte fremgå af en udtrykkelig

8 — Dom af 21.6.1978, sag 150/77, Bertrand, Sml. s. 1431, præmis 12-19, jf. også Kropholler, »Europaisches Zivilprozesrecht«, 1991, s. 149.

9 — Jf. konventionens artikel 14: »sager, som forbrugeren agter at rejse ...« og »sager, som agtes rejst mod forbrugeren ...«

bestemmelse, må det være udelukket at antage, at forbrugerbegrebet i to på hinanden følgende artikler skulle henvise til forskellige faktiske forhold. Efter artikel 13 er kun den, der har indgået en kontrakt af en bestemt type, forbruger, og det samme må gælde for anvendelsen af artikel 14.

28. Det værnetingsprivilegium, der er knyttet til »forbrugeregenskaben«, kan altså kun gøres gældende af den part i en retssag, som selv opfylder betingelserne i artikel 13, og som således har været part i den kontrakt, der er indgået med den erhvervsdrivende [10]. Det søgsmål, der omhandles i artikel 14, kan således efter min opfattelse kun indbringes af en forbruger med hensyn til en kontrakt, denne selv har indgået.

29. Sagt med andre ord skal ved en »forbruger«, der kan påberåbe sig de specielle kompetenceregler i afdeling 4, forstås en part, som opfylder følgende to betingelser: 1) at være part i en retssag (artikel 14) og 2) at have indgået en af de i artikel 13 anførte kontrakter. Hvis forbrugeren som den, der oprindelig har indgået en kontrakt, overdrager sin fordring til en tredjemand, som derefter indtaler fordringen, opfylder en sådan tredjemand efter min opfattelse ikke de to betingelser, der opstilles i artiklerne.

30. Ikke alene en gennemgang af ordlyden, men også formålet med artikel 13 og 14 som helhed taler imod, at en juridisk person som TVB kan betragtes som forbruger i en situation som den, der foreligger i hovedsagen. Sigtet med bestemmelserne er nemlig at beskytte den svageste eller mindst erfarne part, og denne karakteristik gælder ikke for et selskab, der anlægger en sag som et led i gennemførelsen af sit selskabsformål.

31. I forbindelse med en præjudiciel forelæggelse vedrørende fortolkningen af artikel 14, stk. 2, som affattet i 1968-konventionen, har Domstolen udtalt følgende:

»En snæver fortolkning af artikel 14, stk. 2, i overensstemmelse med formålene med afdeling 4 fører til, at denne fordelagtige værnetingsregel udelukkende må forbeholdes købere, som har behov for beskyttelse, idet deres økonomiske stilling er kendetegnet ved deres svaghed i forhold til sælgerne, *fordi de er private endelige forbrugere*, og købet af varen mod ratebetaling *ikke står i forbindelse med en forretnings- eller erhvervsmæssig virksomhed*« [11].

32. På denne baggrund fastslog Domstolen:

»Begrebet køb af løsøregenstande, hvor købesummen skal betales i rater, som nævnt i artikel 13 i Bruxelles-konventionen af 27. september 1968 kan ikke forstås således, at det omfatter et selskabs køb af en maskine hos et andet selskab mod betaling med veksler, der forfalder i rater« [12].

33. Som professor Schlosser har anført i sin rapport, støttes de ændringer, der i 1978 blev foretaget i afdeling 4, på samme hensyn som de tidligere bestemmelser. Ved ændringerne blev reglerne udvidet til at gælde forbrugerkontrakter. Under hensyn til dommen i

10 — Jf. den tyske regerings svar på Domstolens skriftlige spørgsmål, s. 3.

11 — Dommen i sagen Bertrand mod Ott, præmis 21, mine fremhævelser. Jf. henvisningerne i note 8.

12 — Præmis 22.

sagen Bertrand mod Ott [13] har det således været hensigten med den nye afdeling 4, at den kun skal gælde *endelige* forbrugere [14].

34. Jeg mener heller ikke, at kompetencereglerne kan være forskellige, alt efter oprindelsen af den rettighed, sagsøgeren gør gældende. Dette ville indebære, at sagsøgeren — afhængigt af, om han afledte sin ret fra en forbruger eller gjorde egne rettigheder gældende — skulle kunne påberåbe sig værnetingsprivilegiet i henhold til konventionens artikel 14, selv om der i begge tilfælde er tale om en sag af samme art.

35. Heraf følger efter min opfattelse, at en sagsøger, som ikke selv er part i en af de i artikel 13, stk. 1, anførte kontrakter, ikke er en forbruger i artikel 13 og 14's forstand.

36. Artikel 13, stk. 2 — der som allerede nævnt er den eneste bestemmelse, der kunne give grundlag for at bringe det af Bundesgerichtshof forelagte tilfælde ind under Bruxelles-konventionen — finder heller ikke anvendelse af en anden grund. Forbrugerens medkontrahent er ikke indehaver af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i artikel 13, stk. 2's forstand, såfremt medkontrahenten til udførelse af sin virksomhed i en kontraherende stat benytter et selskab, som har hjemsted i denne stat og tilhører medkontrahenten, *men som ikke har fuldmagt til at indgå aftaler.*

37. Begrebet »en filial, et agentur eller en lignende virksomhed«, som Bundesgerichtshof i sit tredje præjudicielle spørgsmål har anmodet om en fortolkning af, er ikke ukendt i Domstolens praksis. Ganske vist har Domstolen ikke tidligere fået forelagt spørgsmål om artikel 8, stk. 2, og artikel 13, stk. 2, men begrebet forekommer også i artikel 5, nr. 5, som Domstolen har taget stilling til i flere domme.

38. Jeg skal kort nævne forskellene mellem de tre bestemmelser. Artikel 5, nr. 5, angår kun virksomheder med hjemsted på en af de kontraherende staters område. Hvis virksomheden har hjemsted i en tredjestat, gælder konventionens artikel 4. Artikel 8, stk. 2, og artikel 13, stk. 2, giver derimod grundlag for at fravige den strikte anvendelse af artikel 4, idet disse to konventionsbestemmelser vedrører tilfælde, hvor henholdsvis forsikringsgiveren og forbrugerens medkontrahent ikke har hjemsted på en kontraherende stats område.

39. Da bestemmelsen i artikel 13, stk. 2, udgør en undtagelse fra princippet i artiklens stk. 1 — for så vidt som der dér henvises til artikel 4 — og den kan gøres gældende over for en part, der har hjemsted i en tredjestat, skal den fortolkes strengt. Hvis man anlagde en vid fortolkning af »filial«-begrebet, ville det nemlig let kunne føre til, at det grundlæggende princip i artikel 4, stk. 1, mistede sin betydning.

40. Spørgsmålet er herefter, hvad der kan udledes af Domstolens praksis vedrørende artikel 5, nr. 5.

41. Domstolen har udtalt, at begrebet »sager vedrørende driften af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed« skal fortolkes selvstændigt, og den har fastslået, at artikel 5, nr. 5 — som en speciel kompetenceregel, der fraviger hovedreglen om, at sag skal anlægges

13 — Jf. henvisningerne i note 8.

14 — Punkt 153 i Schlosser-rapporten om konventionen af 9. oktober 1978 om Danmarks, Irlands og Det Forenede Kongerige Storbritannien og Nordirlands tiltrædelse af konventionen om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager, samt af protokollen om Domstolens fortolkning af konventionen (EFT 1979 C 59, s. 71).

ved sagsøgtes hjemting — skal fortolkes snævert [15].

42. I dommen af 6. oktober 1976 i De Bloos-sagen [16] — som var den første, der blev afsagt om bestemmelsen — udtalte Domstolen:

»Et af de væsentlige kendetegn for en filial eller et agentur [17] er, at virksomheden er underkastet hovedvirksomhedens ledelse og kontrol« [18].

Heraf udledte Domstolen, at en eneforhandler, som ikke var undergivet et selskabs ledelse og kontrol, ikke kunne betragtes som en filial, et agentur eller en lignende virksomhed [19].

43. I dommen af 9. december 1987 i Schottesagen [20] fastslog Domstolen, at artikel 5, nr. 5, fandt anvendelse på to særskilte selskaber (det ene et moderselskab og det andet et 100% ejet datterselskab), som havde samme navn og direktion, og hvoraf det ene (moderselskabet) havde afsluttet forretninger for det andets regning, uden at det dog var en filial eller et agentur uden selvstændig stilling i forhold til det andet selskab.

44. Det kræves således, at et selskab i den stat, hvor det har hjemsted, har fremstået som en *forretningsmæssig repræsentation* af et selskab med hjemsted i en anden kontraherende stat, for at det sidstnævnte selskab kan sagsøges ved retten på det førstnævnte selskabs hjemsted, og dette gælder også, selv om de to selskaber efter de selskabsretlige regler er uafhængige af hinanden.

45. I denne henseende er det ikke afgørende, hvilken form for afhængighed der består i forhold til det selskab, der er hjemmehørende i en anden kontraherende stat. Det relevante kriterium må efter min opfattelse være, at filialen mv. har fuldmagt til at forhandle med tredjemand.

46. Allerede i Blanckaert & Willems-dommen [21] blev det således fastslået, at en handelsagent ikke kan betragtes som en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i artikel 5, nr. 5's forstand, særlig fordi en sådan agent blot videresender ordrer til hovedvirksomheden *uden at have del i ordrernes afvikling eller opfyldelse* [22].

47. Udtalelserne i Somafer-dommen [23] er endnu mere præcise:

»... begrebet filial, agentur eller en lignende virksomhed forudsætter, at der foreligger et centrum for erhvervsudøvelsen, som udadtil varigt fremtræder som en repræsentation for hovedvirksomheden, med en ledelse og materielt udstyret således, *at det kan forhandle med tredjemand*, således at denne, skønt han ved, at der eventuelt opstår en retlig forbindelse med den i udlandet hjemmehørende hovedvirksomhed, ikke behøver

15 — Jf. dom af 22.11.1978, sag 33/78, Somafer, præmis 7 og præmis 8, tredje afsnit, Sml. s. 2183.

16 — Sag 14/76, Sml. s. 1497.

17 — Jf. at »virksomhed« ligestilles med en filial eller i et agentur i præmis 21.

18 — Præmis 20.

19 — Jf. også dom af 18.3.1981, sag 139/80, Blanckaert & Willems, Sml. s. 819, præmis 12.

20 — Sag 218/86, Sml. s. 4905.

21 — Jf. henvisningen i note 19.

22 — Præmis 13.

23 — A.st., jf. henvisningen i note 15.

at henvende sig direkte til denne, men kan *indgå* aftaler på det centrum for erhvervsudøvelsen, som repræsentationen udgør« [24].

48. Endelig har Domstolen i Schottedommen fundet, at et moderselskab, som havde fuldmagt til at afslutte retshandler for sit datterselskabs regning, kunne opfattes som »en filial«.

49. Artikel 13, stk. 2 — der som omtalt giver mulighed for at anlægge sag ved en ret i en kontraherende stat mod forbrugerens medkontrahent, selv om denne ikke har hjemsted på en kontraherende stats område — indebærer, som det også allerede er nævnt, en undtagelse fra konventionens artikel 4. Bestemmelsen kan ikke fortolkes videre end artikel 5, nr. 5, som *inden for konventionens geografiske anvendelsesområde* kun giver hjemmel for en undtagelse fra artikel 2.

50. Spørgsmålet er herefter, om man kan betegne en enhed, som ejes af et selskab med hjemsted i et tredjeland, men som ikke har fuldmagt til at indgå aftaler [25], som en filial, et agentur eller en lignende virksomhed.

51. En fuldmagt til at indgå aftaler synes at være en nødvendig betingelse for, at der foreligger en filial mv. i artikel 13, stk. 2's forstand.

52. Det hensyn, man har villet varetage med artikel 13, støttes således på, at der er tale om en så stærk tilknytning til den stat, hvor forbrugeren har bopæl, at tilknytningen kan begrunde en undtagelse fra konventionens artikel 4. Denne undtagelse har man indført på en sådan måde, at den kan gøres gældende over for en person med bopæl i en tredjestat [26].

53. Det må være tilstrækkeligt at sige, at et selskab med hjemsted i en kontraherende stat, som kun anvendes som fremsendelseskontor eller som »postkasse«, ikke kan »fastlægge« kompetencen på det område, hvor selskabet er hjemmehørende, når den kontrakt, det har virket som mellemled for, ikke er indgået af selskabet, og den er gennemført i en tredjestat. Kontraktens tyngdepunkt kan ikke befinde sig i den kontraherende stat, hvor kontrakten måske er blevet forberedt, men hvor den ikke er blevet indgået. Det vil kun være de vilkår, hvorunder indgåelsen og udførelsen i tredjestaten har fundet sted, der kan give anledning til eventuelle tvister mellem parterne, og disse vilkår giver intet holdepunkt for at knytte sagen til det sted, hvor filialen er beliggende.

54. Dette synspunkt ser jeg en bekræftelse på i konventionens artikel 8, sidste stykke. I professor Jenard's rapport hedder det således, at denne undtagelse dog kun gælder for »filialer og agenturer, dvs. såfremt det udenlandske selskab er repræsenteret ved en person, *der har beføjelse til at forpligte det over for tredjemand*« [27].

55. I øvrigt ses det ikke, hvorledes der kan være tale om en sag »vedrørende driften« af filialen, hvis denne ikke har beføjelse til at indgå aftaler.

56. I Somafer-dommens artikel 13 har Domstolen præciseret, at der kun er tale om

24 — Præmis 12, mine fremhævelser.

25 — Jf. formuleringen i det tredje spørgsmål.

26 — Jf. Schlosser-rapporten, punkt 158.

27 — Jenard-rapporten om konventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1979 C 59, s. 1, citeret fra s. 31, min fremhævelse).

driften af en filial, for så vidt som filialen har påtaget sig forpligtelser, der skal opfyldes i den stat, hvor den er etableret. Dette forudsætter, at filialen har fuldmagt til at påtage sig sådanne forpligtelser. Man kan ikke henføre en sag til det sted, hvor filialen er etableret, såfremt sagens genstand ikke falder inden for filialens »virksomhedsområde« [28]. Som Shearson Lehman med rette har anført, må det antages, at hvis filialen kun har optrådt som bud, er dette i sig selv tilstrækkeligt til, at der ikke kan være tale om sager vedrørende »driften« [29]. At der er indskudt en ren formidler, kan ikke bevirke, at kompetencen »flyttes« til retterne på det sted, hvor denne er etableret [30].

57. På denne baggrund må konklusionen være, at et forretningssted, som ikke har fuldmagt til at indgå aftaler, ikke kan udgøre en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i den forstand, hvori udtrykket er benyttet i Bruxelles-konventionens artikel 13, stk. 2. Hensynet til forbrugerbeskyttelsen kan ikke begrunde, at forbrugeren i sådanne tilfælde skal kunne anlægge sag mod en medkontrahent med hjemsted i en tredjestat ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område forbrugeren har bopæl, og filialen er beliggende.

58. Endelig forholder det sig således, at selv hvis forbrugerens medkontrahent kan godtgøre, at der er tale om en filial i artikel 13, stk. 2's forstand, falder situationen uden for konventionens anvendelsesområde, såfremt filialen er beliggende i den stat, hvor forbrugeren har bopæl. Sagen kan nemlig have et internationalt aspekt med hensyn til, hvilken lov der finder anvendelse, men i konventionens forstand har den det ikke, da den nødvendige tilknytning til udlandet — som principielt kræver, at to stater er berørt — ikke er til stede.

59. Når forbrugerens medkontrahent ikke har bopæl på en kontraherende stats område, men er indehaver af en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i en anden kontraherende stat end den, hvor forbrugeren har bopæl, finder artikel 13, stk. 2, uden tvivl anvendelse.

60. Som følge af denne bestemmelse anses forbrugerens medkontrahent for at have et fiktivt hjemsted i den kontraherende stat, hvor filialen er beliggende. Konventionen giver grundlag for en »tiltrækning«, hvorved forholdet bringes uden for artikel 4, stk. 1. I stedet for et kriterium for, at en situation falder uden for konventionens anvendelsesområde (at forbrugerens medkontrahent har bopæl i en tredjestat), træder et tilknytningsmoment (at filialen er beliggende i en kontraherende stat). Hermed foreligger der en international situation i konventionens forstand, idet tvisten har berøring med to kontraherende stater, nemlig dels den stat, hvor forbrugeren har bopæl, dels den stat, hvor filialen af forbrugerens medkontrahent er beliggende.

61. Men hvorledes skal man da bedømme situationen, når den kontraherende stat, hvor filialen er beliggende, og hvor forbrugeren har bopæl, er den *samme*?

28 — Dette udtryk (»le rayon d'activité«) er benyttet af M. Huet i *JDI*, 1979, nr. 3, s. 681 (kommentar til Somafer-dommen).

29 — Shearson Lehman's skriftlige indlæg, s. 17 og 22.

30 — Jf. Huet, a.st.: »... ved filialer kan ikke forstås driftssteder — f.eks. fabrikker eller lagre — der ikke er parter i retsforhold med kunderne ... Det samme må gælde driftssteder, som ganske vist er i kontakt med tredjemand, men kun optræder som et rent repræsentationskontor og kun fremsender kundernes forespørgsler til hovedvirksomheden, således at forretningerne rent faktisk afsluttes af denne«.

62. I sin rapport om Bruxelles-konventionen har P. Jenard udtalt følgende: »Ved retstvister, der verserer for retterne i en kontraherende stat, og som kun angår personer med bopæl i denne kontraherende stat, spiller konventionen specielt ingen rolle« [31].

63. Det kan ganske vist hævdes, at det er som følge af selve konventionen og den fiktion, der opstilles i artikel 13, stk. 2, at sagen kan føres mellem parter, der er hjemmehørende i samme kontraherende stat. Men der må efter min opfattelse netop gælde den grænse for bestemmelsens anvendelse, at sagen — når filialen er beliggende, og forbrugeren har bopæl i samme kontraherende stat — ikke længere er »international« i Bruxelles-konventionens forstand, og at artikel 13, stk. 2, derfor ikke kan finde anvendelse.

64. Som det hedder hos Droz: »Hver eneste gang konventionen fastlægger en speciel direkte kompetence, f.eks. for retten på det sted, hvor forsikringstageren har bopæl, drejer det sig om tilfælde, hvor sagen anlægges ved retterne i en *anden* stat end den, hvor sagsøgte har bopæl« [32].

65. Som allerede nævnt, har konventionen til formål *inden for Fællesskabet* at fastlægge *den internationale kompetence* for retterne i de kontraherende stater [33].

66. Jeg vil i øvrigt mene, at en konventionsbestemmelse som artikel 13, stk. 2, som *kan gøres gældende over for personer med bopæl i en stat, der ikke er en kontraherende stat i konventionen*, skal fortolkes strengt, da der er tale om en situation, som konventionen principielt ikke skal regulere.

67. Denne fortolkning støttes af artikel 14, hvori det i stk. 1 bestemmes, at forbrugeren kan anlægge sag »enten ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område [sagsøgte] har bopæl, eller ved retterne i den kontraherende stat, på hvis område forbrugeren har bopæl«. Heraf fremgår det, at der er tale om to stater.

68. En yderligere bekræftelse på, at denne fortolkning er den rigtige, synes at fremgå af konventionens artikel 15, hvori det hedder, at bestemmelserne i afdeling 4 kun kan fraviges ved aftale:

»...

3. såfremt aftalen er indgået mellem en forbruger og hans medkontrahent, som *på tidspunktet for kontraktens indgåelse* havde deres bopæl eller sædvanlige opholdssted i *samme kontraherende stat*, og aftalen tillægger retterne i denne stat kompetence, medmindre en sådan aftale ikke er tilladt efter lovgivningen i den pågældende stat« [34].

Denne bestemmelse, som har karakter af en undtagelsesbestemmelse og derfor skal fortolkes strengt, synes at måtte betyde, at en anvendelse af konventionen på tilfælde, hvor kun én kontraherende stat er relevant på det tidspunkt, hvor sagen anlægges — dvs. en anden situation end den, der nævnes i præamblen — kun har karakter af en undtagelse.

31 — Jenard-rapporten, a.st., s. 8, jf. også Schlosser-rapporten, a.st., punkt 21.

32 — Droz: *Competence judiciaire et effets des jugements dans le marché commun*, Dalloz, 1972, punkt 30, min fremhævelse.

33 — Konventionens præambel (EFT 1990 C 189, s. 2).

34 — Mine fremhævelser.

69. I et sådant tilfælde skal kompetencespørgsmålet herefter ikke løses på grundlag af konventionen, men efter lex fori i den pågældende kontraherende stat, også selv om denne lov ikke giver forbrugeren ret til at anlægge sag ved sit hjemting (forum actoris).

70. Herefter må det konkluderes, at konventionens artikel 13, stk. 2, ikke finder anvendelse, når filialen af det selskab, der har hjemsted i en tredjestat, er beliggende i samme kontraherende stat som den, hvori forbrugeren har bopæl.

71. Af alle de anførte grunde vil jeg mene, at en situation som den, der foreligger i hovedsagen, ikke falder ind under Bruxelleskonventionens anvendelsesområde.

72. Jeg skal herefter kun subsidiært tage stilling til Bundesgerichtshof's spørgsmål 1, 2 og 4. Spørgsmål 3 om filialbegrebet har jeg allerede behandlet i det foregående.

73. Hvis vi herefter ser på spørgsmål 1, må det konstateres, at den eneste form for kontrakt, der kan være tale om i denne sag, blandt dem, der er opregnet i artikel 13, stk. 1, er »kontrakter, hvis formål er levering af tjenesteydelser« i stk. 1, nr. 3. Dette udtryk — som i øvrigt også er benyttet i kontraktkonventionens artikel 5 [35] — er hverken defineret i selve konventionerne eller i rapporterne om konventionerne.

74. Den ændring, der ved tiltrædelseskonventionen af 1978 blev foretaget i Bruxelleskonventionens afdeling 4, og specielt i artikel 13, havde til formål at *udvide* forbrugerbeskyttelsen, således at den ikke kun skulle omfatte afbetalingskøb og lån til køb af løsøregenstande, der skal tilbagebetales i rater. Artiklen indeholder nu, i en meget vid formulering, en opsamlingskategori, der omfatter »andre kontrakter, hvis formål er levering af tjenesteydelser eller løsøregenstande«, uden at der inden for denne kategori sondres på grundlag af kontraktens art [36].

75. Ganske vist finder artikel 5 i konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser [37], anvendelse på »aftaler om levering til en person ('forbrugeren') af løsøregenstande eller tjenesteydelser med henblik på en anvendelse, der må anses at ligge uden for hans erhvervsmæssige virksomhed, eller om ydelse af kredit til et sådant formål« [38], og i Giuliano-Lagardebetænkningen [39] hedder det, at salg af værdipapirer ikke falder ind under denne regel [40].

76. Heraf følger det imidlertid ikke — som Shearson Lehman med urette har hævdet [41] — at en kommissionsaftale om udførelse af valuta-, værdipapir- og vareterminsforretninger kan antages at falde uden for begrebet »kontrakter, hvis formål er levering af tjenesteydelser« i konventionens artikel 13. I henhold til Rom-konventionen gælder der således undtagelser fra anvendelsesområdet, som ikke genfindes i Bruxelleskonventionen [42], og hertil kommer, at en kommissionsaftale ikke i egentligt forstand er en aftale om »salg af værdipapirer«.

35 — Jf. Schlosser-rapporten, punkt 153.

36 — Dog med forbehold af transportkontrakter, som er undtaget i henhold til artikel 13, stk. 3.

37 — Åbent for undertegnelse i Rom den 19.6.1980 (80/934/EØF) (EFT L 266, s. 1).

38 — Rom-konventionens artikel 5, stk. 1.

39 — Betænkning om konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser (EFT 1980 C 282, s. 1).

40 — A.st., s. 23.

41 — Skriftligt indlæg fra sagsøgte i hovedsagen, s. 11.

42 — Jf. Rom-konventionens artikel 1, stk. 2.

77. Beskyttelsen i henhold til artikel 13 kan heller ikke udelukkes med den begrundelse, at kontrakten angår værdipapir- og vareterminsforretninger, »som har karakter af spekulation og hasardspil, og som derfor ikke kan falde ind under det sociale beskyttelsesformål« [43].

78. Som professor Schlosser har fremført, går det ikke an at begrænse anvendelsesområdet for artikel 13 ved hjælp af undtagelser, som ikke er fastsat i bestemmelsen [44], heller ikke selv om børsspekulanter ikke er »prototypen på beskyttelsesværdige forbrugere«. Det forekommer mig desuden at være for usikkert at ville sondre på grundlag af formålet med at indgå kontrakten. Hvordan ville man da kunne hævde, at en kommissionsaftale, som en person — som »bonus pater familias« — indgår for at få sin formue forvaltet, skulle falde ind under artikel 13, mens en aftale, der indgås i ren spekulationshensigt, skulle falde uden for bestemmelsen?

79. Det må herefter antages, at artikel 13 også omfatter kommissionsaftaler om udførelse af valuta-, værdipapir- og vareterminsforretninger [45].

80. Spørgsmålet er herefter, om en sådan kontrakt opfylder de to betingelser [46], der begge skal være opfyldt i henhold til artikel 13, stk. 1, nr. 3, litra a) og b). Hvis forbrugeren ubestridt har foretaget de dispositioner, der er nødvendige til indgåelse af kontrakten, i den stat, hvor han har bopæl, er en reklamering da også gået forud for kontraktens indgåelse, og har reklameringen fundet sted i overensstemmelse med konventionens betingelser? Må der specielt stilles krav om en forbindelse mellem reklameringen og kontraktens indgåelse? Dette er indholdet af det andet præjudicielle spørgsmål.

81. Som det nævnes i Schlosser-rapporten [47], kan forbrugerkontrakter om levering af tjenesteydelser kun falde ind under artikel 13, hvis de har »tilstrækkelig tilknytning til forbrugerens bopæl«.

82. I den stat, hvor forbrugeren har bopæl, skal en *reklamering være gået forud* for kontraktens indgåelse.

83. Konventionen opstiller ikke yderligere betingelser på dette punkt. Det kræves ikke, at forbrugeren *godtgør*, at han rent faktisk er blevet opmærksom på reklamen, eller at der består en årsagssammenhæng mellem reklameringen og kontraktens indgåelse.

84. Et sådant krav, som det i øvrigt i almindelighed ville være umuligt at opfylde, forekommer mig at være i strid med det forbrugerbeskyttelsesformål, som forfølges med artikel 13. Dette formål skal tilgodeses, og det må derfor kræves, at begrænsninger i anvendelsen af bestemmelsen fremgår af selve ordlyden. Jeg vil mene, at den eneste acceptable begrænsning følger af sund fornuft, nemlig at reklameringen ikke rent tidsmæssigt må være for fjerntliggende i forhold til tidspunktet for indgåelsen af den kontrakt, som den må antages at have givet anledning til. Denne bedømmelse må det påhvile den nationale ret at foretage.

85. Heraf følger, at betingelserne i konventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3, litra a), er opfyldt, såfremt der inden for et rimeligt

43 — Skriftligt indlæg fra sagsøgte i hovedsagen, s. 11.

44 — P. Schlosser: »Sonderanknüpfungen von zwingendem Verbraucherschutzrecht und europäisches Prozesrecht«, *Festschrift für Ernst Steindorff*, 1990, s. 1383. Jf. også dom afsagt af Oberlandesgericht Köln den 16.3.1989, *ZIP*, 13/89, s. 839.

45 — Jf. også Kropholler, a.st., s. 151.

46 — Schlosser-rapporten, a.st., punkt 158 b.

47 — A.st., punkt 158 b.

tidsrum forud for indgåelsen af kontrakten i den stat, hvor forbrugeren har bopæl, er gået en reklamering, uden at der kan stilles krav om, at der skal føres bevis for en årsagssammenhæng mellem reklameringen og kontraktens indgåelse [48]. I artiklen opstilles der således en form for uafbeviselig formodning for en sammenhæng mellem reklameringen og kontraktens indgåelse, når blot reklameringen er gået forud for kontraktindgåelsen.

86. Herefter skal jeg omtale spørgsmål 4 a) vedrørende begrebet »sager om kontrakter«.

87. Domstolen har ikke tidligere fået forelagt spørgsmål om fortolkningen af begrebet. Den har derimod ved flere lejligheder truffet afgørelse vedrørende fortolkningen af begrebet »kontraktforhold« i artikel 5, nr. 1. Heller ikke på dette punkt er der efter min opfattelse holdepunkter for, at de to bestemmelser kan omfatte forskellige materielle forhold, og de afgørelser, Domstolen har truffet om fortolkningen af begrebet »kontraktforhold« i artikel 5, må derfor efter min opfattelse tages i betragtning ved fortolkningen af de tilsvarende bestemmelser i artikel 13.

88. Med hensyn til artikel 5 udtales følgende i Domstolens dom af 22. marts 1983 i Peterssagen [49]:

»Begrebet 'kontraktforhold' anvendes ... som kriterium for afgrænsningen af anvendelsesområdet for en af de særlige kompetenceregler, som sagsøgeren kan benytte sig af. På baggrund af konventionens formål og almindelige opbygning og for i videst muligt omfang at sikre lighed og ensartethed i de rettigheder og forpligtelser, som konventionen indebærer for de kontraherende stater og de af konventionen berørte personer, bør begrebet ikke fortolkes blot som en henvisning til den interne ret i en af de stater, som sagen har tilknytning til.

... kontraktforhold må derfor betragtes som et selvstændigt begreb, der ved anvendelsen af konventionen først og fremmest skal fortolkes ud fra konventionens systematik og formål med henblik på at sikre, at den gennemføres i fuldt omfang« [50].

89. I Arcado-sagen [51] havde et selskab ved navn Haviland ved en kontrakt om selvstændigt handelsagentur overladt det til et andet selskab, Agecobel, at forhandle sine porcelænsvarer i Belgien og Luxembourg. Efter at Haviland havde opsagt kontakten, anlagde Agecobel sag mod Haviland ved Tribunal de commerce de Bruxelles med påstand om erstatning for retsstridig opsigelse af kontrakten og om betaling af et provisionstilgodehavende. Under ankesagen påberåbte Haviland sig konventionens artikel 5, nr. 3, til støtte for, at de belgiske domstole savnede kompetence. Cour d'appel fandt, at provisionskravet havde karakter af et krav i kontraktforhold, men fandt det tvivlsomt, hvorledes kravet om erstatning for pludselig ophævelse af kontrakten i utide skulle bedømmes, og forelagde derfor Domstolen et præjudicielt spørgsmål herom.

90. Domstolen udtalte følgende:

48 — Jf. Hartung: »Termineinwand bei Warentermingeschäften an Auslandsbörsen«, *ZIP*, 27.9.1991, bind 18, s. 1192.

49 — Sag 34/82, Sml. s. 987.

50 — Præmis 9 og 10.

51 — Dom af 8.3.1988, sag 9/87, Sml. s. 1539.

»En påstand om betaling af provision i henhold til en kontrakt om selvstændigt handelsagentur støttes utvivlsomt på selve kontrakten og er derfor omfattet af begrebet 'kontraktforhold', jf. konventionens artikel 5, nr. 1.

Det samme gælder en påstand om erstatning for retsstridig ophævelse af den samme kontrakt, da erstatningen støttes på den manglende overholdelse af en kontraktlig forpligtelse« [52].

91. Til støtte herfor henviste Domstolen navnlig til Rom-konventionens artikel 10:

»Desuden bekræfter [Rom-konventionens] artikel 10 ... at et søgsmål som det foreliggende er en sag om kontraktforhold, idet den lov, der gælder for kontrakten, i henhold til denne bestemmelse også finder anvendelse på virkningerne af manglende eller delvis opfyldelse af de forpligtelser, der udspringer af kontrakten, og følgelig på det erstatningsansvar, der påhviler den part, der har misligholdt kontrakten« [53].

92. Allerede i De Bloos-sagen [54] havde Domstolen fastslået følgende:

»i en tvist angående retsvirkningerne af leverandørens krænkelse af en eneforhandlingsaftale, såsom betaling af erstatning eller ophævelse af kontrakten, er den forpligtelse, der skal lægges til grund ved anvendelsen af konventionens artikel 5, nr. 1, den forpligtelse, kontrakten pålægger leverandøren, og hvis misligholdelse påberåbes af forhandleren som grundlag for erstatningskravet eller for kontraktens ophævelse« [55].

93. Et erstatningssøgsmål, som støttes på, at en kommissionær har tilsidesat sine kontraktlige forpligtelser, har efter min opfattelse ikke en retlig karakter, der adskiller sig fra et erstatningssøgsmål, som rejses over for en leverandør eller en handelsagents medkontrahent, og som støttes på uberettiget ophævelse af kontrakten og dermed på tilsidesættelse af kontraktlige forpligtelser. I begge tilfælde findes grundlaget for erstatningskravet i kontrakten.

94. Det næste punkt er, om »sager om kontrakter« i konventionens artikel 13, stk. 1, også omfatter krav, som støttes på, at rådgivningsforpligtelser under forhandlingerne forud for kontraktindgåelsen er tilsidesat. Må der for sådanne krav antages at gælde det samme som for krav, der støttes på hovedforpligtelsen i henhold til kontrakten?

95. Under kontraktforhandlingerne er deltagerne ikke bundet af forpligtelser i henhold til kontrakten, da denne netop endnu ikke er kommet i stand og måske ikke vil blive indgået. Det antages normalt, at deltagerne kun har en gensidig forpligtelse til at udvise den fornødne omhu [56].

96. Et erstatningssøgsmål, som støttes på, at denne forpligtelse er tilsidesat, kan ganske vist ikke i sig selv kvalificeres således, at det angår et kontraktforhold, idet det netop ikke

52 — Præmis 12 og 13.
53 — Præmis 15.
54 — A.st., jf. henvisningen i fodnote 16.
55 — Præmis 16.
56 — Jf. Shearson Lehman's skriftlige indlæg, s. 19.

kan rejses, hvis kontrakten i sidste instans ikke er blevet indgået.

97. Men når søgsmålet rejses i forbindelse med et erstatningssøgsmål vedrørende den kontrakt, som forhandlingerne netop har ført frem til, må det antages, at det ikke kan holdes adskilt fra dette søgsmål.

98. Endelig rejser der sig et vanskeligt problem med hensyn til, hvorledes et søgsmål, som støttes på ugrundet berigelse, skal kvalificeres i forbindelse med Bruxelleskonventionen.

99. I dommen af 27. september 1988 i Kalfelis-sagen [57] skulle Domstolen netop tage stilling til den retlige kvalifikation af et sådant søgsmål.

100. Baggrunden for sagen var, at sagsøgeren i hovedsagen havde indgået børsforretninger — i form af kasseforretninger og terminsforretninger i sølv — med en bank i Luxembourg gennem bankens moderselskab i Tyskland. Terminsforretningerne endte med totaltab, og sagsøgeren anlagde sag med påstand om betaling af beløbene mod den luxembourgske bank og dennes moderselskab.

101. Søgsmålet støttedes såvel på reglerne om erstatningsansvar i kontraktforhold (som følge af tilsidesættelse af oplysningspligt) som på reglerne om erstatningsansvar uden for kontraktforhold (som følge af en adfærd, som havde været stridende mod ærbarhed). Kravet støttedes således desuden på ugrundet berigelse, fordi børsterminsforretninger, f.eks. i sølv, ikke er bindende for parterne.

102. Domstolen besvarede et præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af begrebet »erstatning uden for kontrakt« i konventionens artikel 5, nr. 3, med

»... at begrebet ... skal betragtes som et selvstændigt begreb, der omfatter *ethvert* krav om, at en sagsøgt pålægges et erstatningsansvar, som ikke er knyttet til et 'kontraktforhold' i artikel 5, nr. 1's forstand« [58],

og dermed bragte Domstolen søgsmål, der støttes på ugrundet berigelse, ind under erstatningssøgsmål uden for kontrakt.

103. I mit forslag til afgørelse i Kalfelis-sagen foreslog jeg under henvisning til dommen i Peters-sagen [59] en løsning, som — i tilfælde af, at én og samme sag kan falde ind under flere forskellige kompetenceregler — kunne gøre det muligt at indbringe sagen for én enkelt ret.

104. Jeg vil tillade mig et kort citat. Efter at have gengivet en passage i Peters-dommen:

»Reglen i konventionens artikel 5, nr. 1, som tillægger retten på det sted, hvor den kontraktlige forpligtelse er opfyldt eller skal opfyldes, kompetencen til at påkende sagen, er ... udtryk for, at alle spørgsmål, der kan opstå i forbindelse med opfyldelsen af en kontraktforpligtelse — på grund af den nære forbindelse, der er opstået mellem de parter, som har indgået kontrakten — bør kunne indbringes for samme ret, nemlig retten på opfyldelsesstedet« [60],

57 — Sag 189/87, Sml. s. 5565.

58 — Præmis 18, min fremhævelse.

59 — A.st., jf. henvisningen i fodnote 49.

60 — Peters-dommen, a.st., præmis 12.

anførte jeg følgende:

»Således har Domstolen formuleret de grunde, som taler for en 'dragning' hen imod artikel 5, nr. 1, som også må gælde søgsmålsgrundene, hvad enten de nu efter lex causae støttes på erstatning uden for kontrakt eller ugrundet berigelse, når de som i det foreliggende tilfælde 'i det væsentlige beror på misligholdelse af de kontraktlige forpligtelser'.

...

Med andre ord må det antages, at hvis der foreligger sådanne konkurrerende søgsmålsgrunde er artikel 5, nr. 1, eneafgørende for rettens kompetence, da kontraktforholdet 'kanaliserer' alle sagens aspekter« [61].

105. Den foreliggende sag giver mig anledning til igen at foreslå, at der fastlægges ét enkelt værneting.

106. Det må ligge lige for, at det, der knytter de enkelte krav, der er fremført for retten i hovedsagen, sammen eller »forener« dem, er *den kontrakt, parterne har indgået* [62].

107. Heraf følger, at et krav må falde ind under anvendelsesområdet for konventionens artikel 5, nr. 1, når det er udtryk for de vanskeligheder, der kan opstå i forbindelse med opfyldelse af kontraktlige forpligtelser.

108. Denne »centralisering« af kompetencen, som jeg har anset for nødvendig i forbindelse med sager om kontraktforhold, jf. konventionens artikel 5, må efter min opfattelse være så meget mere nødvendig, når der er tale om kontrakter indgået af en forbruger, som flere værneting specielt ville være til ulempe for.

109. Hensynet til at styrke retssikkerheden og forøge domstolsbeskyttelsens effektivitet inden for alle de geografiske områder, Fællesskabet består af, kan ikke føre til andet resultat, end at man også bringer den løsning, jeg foreslog med hensyn til artikel 5, nr. 1, i anvendelse på artikel 13, stk. 1.

110. Heraf følger efter min opfattelse, at begrebet »sager om kontrakter« i artikel 13, stk. 1, omfatter krav, som støttes på tilsidesættelse af kontraktlige forpligtelser, på tilsidesættelse af forpligtelser i forbindelse med kontraktens indgåelse og på ugrundet berigelse, og som er opstået i forbindelse med én og samme kommissionsaftale.

111. Da »sager om kontrakter« i denne artikels forstand »kanaliserer« *alle* aspekter af sagen, og da kravene indbyrdes er så nært forbundne, at de kun kan pådømmes samlet — jf. dommen i Peters-sagen — skal spørgsmålet om rettens kompetence alene afgøres efter artikel 14.

112. Det sidste spørgsmål vedrørende kravenes indbyrdes sammenhæng bortfalder herefter.

61 — Punkt 27 og 29, Sml. 1988, s. 5577.

62 — Jf. Kropholler: *a.st.*, s. 100, »Denn für eine umfassende Zuständigkeit im Vertragsgerichtsstand spricht (im Unterschied zu der abgelehnten Erweiterung der deliktischen Zuständigkeit), daß in derartigen Fällen im allgemeinen das Vertragsverhältnis und nicht das Deliktsverhältnis prägend ist, so daß im Interesse der Prozeßökonomie liegende gemeinsame Behandlung aller Ansprüche in diesem Gerichtsstand nicht nur praktisch, sondern auch sachgerecht erschiene.«

113. Sammenfattende skal jeg foreslå, at Domstolen træffer følgende afgørelse:

»1) En sagsøger, som ikke selv er part i en af de i Bruxelles-konventionens artikel 13, stk. 1, anførte kontrakter, er ikke en forbruger i konventionens artikel 13 og 14's forstand.

2) Et selskab, som har hjemsted i en af Bruxelles-konventionens signatarstater, og som ejes af forbrugerens medkontrahent, men ikke har fuldmagt til at indgå aftaler, er ikke en filial, et agentur eller en lignende virksomhed i konventionens artikel 13, stk. 2's forstand.

3) Konventionens artikel 13, stk. 2, finder på grund af den manglende tilknytning til udlandet ikke anvendelse, såfremt filialen af det pågældende selskab, der har hjemsted i en tredjestat, er beliggende i samme kontraherende stat som den, hvor forbrugeren har bopæl.«

Subsidiært

»1) En kommissionsaftale om udførelse af valuta-, værdipapir- og vareterminsforretninger er en kontrakt, hvis formål er levering af tjenesteydelser, i Bruxelleskonventionens artikel 13, stk. 1, nr. 3's forstand.

2) Den sidstnævnte bestemmelse kræver ikke, at der godtgøres at foreligge en årsagssammenhæng mellem reklameringen og kontraktens indgåelse.

3) Begrebet 'sager om kontrakter' i artikel 13, stk. 1, omfatter et krav, som støttes på tilsidesættelse af kontraktlige forpligtelser, på tilsidesættelse af forpligtelser i forbindelse med kontraktens indgåelse og på ugrundet berigelse i forbindelse med indgåelsen af én og samme kontrakt.«